

RAADSINFORMATIEBRIEF

Van

college van burgemeester en wethouders

Vergadering van

19 december 2023

Kenmerk

Z/23/065192 / D/23/128414

Portefeuillehouder

Walther Kok

Portefeuille

Wmo, ouderenzorg, welzijn, Wulverhorst

Opsteller

Wit, Emma de

Onderwerp

Voortgang regioplan u16 beschermd wonen en lokale inzet ter preventie van beschermd wonen in 2023.

Kennisnemen van

In deze brief informeren wij u over:

1. De voortgang van het uitvoeringsprogramma beschermd wonen U16 2023-2024 (bijlage 2).
2. Ontwikkelingen omtrent regionale monitor beschermd wonen U16.
3. Bestedingen van het lokaal maatwerkbudget beschermd wonen 2023.
4. De plannen voor het uitvoeringsprogramma beschermd wonen en lokaal maatwerk beschermd wonen 2024.

Inleiding

Vanaf 2015 is gemeente Utrecht als centrumgemeente verantwoordelijk voor maatschappelijke opvang en beschermd wonen (MO/BW). Met het oog op de doordecentralisatie van beschermd wonen naar de lokale gemeenten is het U16 Regioplan beschermd wonen, de Samenwerkingsovereenkomst en het Uitvoeringsprogramma begin 2023 in alle U16 gemeenten vastgesteld. Dat betekent dat de samenwerking zich in de huidige fase vooral richt op realisatie van het uitvoeringsprogramma 2023-2024. Alhoewel op landelijk niveau het woonplaatsbeginsel beschermd wonen controversieel is verklaard, kunnen wij als U16 gemeenten op basis van onze regionale afspraken ongehinderd verder. In het uitvoeringsprogramma beschermd wonen 2023-2024 hebben we de volgende doelen vast gesteld:

1. Inzetten op voorkomen van maatschappelijke uitval en bevorderen van herstel.
2. Verschuiving van beschermd wonen naar meer zelfstandig wonen met ondersteuning en beschermd thuis.
3. Gezamenlijk doorontwikkelen en sturen op het zorglandschap beschermd wonen.

Kernboodschap

1. Inzetten op voorkomen van maatschappelijke uitval en bevorderen van herstel

1.1 Stevige sociale basis en passende ondersteuning op alle leefgebieden voor psychisch kwetsbare inwoners

Met de afspraken in het U16 Regioplan beschermd wonen ontvangen alle gemeenten middelen voor lokaal maatwerk om de lokale sociale basis voor psychisch kwetsbare inwoners een extra impuls te geven. Deze inzet is belangrijk in het kader van het herstel van de cliënten en om de gewenste beweging naar meer beschermd thuis te maken. Onder het kopje financiën wordt beschreven hoe de gemeente Oudewater deze middelen heeft ingezet in 2023. De komende periode wordt op U16 niveau gewerkt aan een kader ten aanzien van het benodigde basisniveau aan voorzieningen. Dit kader helpt ons te bepalen waaraan we in 2024 moeten werken.

1.2 Leertraject lokale teams voor verheldering van de hulpvraag

Tot voor kort zaten alle toegangstaken beschermd wonen bij de regionale toegang van de gemeente Utrecht. Een deel van de toegangstaken beschermd wonen wordt dichterbij de kwetsbare inwoner georganiseerd. Dit betekent dat het Stadsteam onderzoekt welke hulp en ondersteuning op de verschillende leefgebieden nodig is, zodat iemand thuis kan (blijven) wonen. Wanneer blijkt dat de lokale aanpak niet voldoende is, dan wordt op basis van het onderzoek door het Stadsteam, de regionale toegang geadviseerd een beschermd wonen-indicatie af te geven. Deze nieuwe aanpak is een leerproces voor alle lokale toegang teams. In een continu proces van leren en ontwikkelen werken we op U16 niveau toe naar een advies over een definitief werkproces. In 2024 evalueren we de uitkomsten van de vernieuwde werkwijze en doen we een voorstel over passende inrichting van het toegangsproces beschermd wonen vanaf 2025.

1.3 Woningen en contingent aantallen

Eén van de belangrijkste voorwaarden voor herstel is dat iemand een eigen vaste woonplek heeft. Om voldoende passende woonplekken te creëren voor de in- en uitstroom beschermd wonen zijn contingent-afspraken gemaakt in de U16. In de gemeente Oudewater is de taakstelling van één woning (nog) niet behaald. De reden hiervoor is dat geen één cliënt die uitstroomt uit MO/BW, Oudewater als eerste keus heeft. Wij hebben in Utrecht West een kwartiermaker aangesteld om lang wachtenden beter te plaatsen. Dit gaat steeds beter, omdat er meer wordt gestuurd op het plaatsen van mensen in de woonplaats van de tweede of derde keus. Hierdoor zijn we nu bij één cliënt aan het onderzoek of deze geplaatst kan worden in Oudewater. De komende periode werken we (verder) aan:

- Verbetering van het inzicht in de realisatie van de contingent-afspraken en meer sturing daarop.
- Het verhelderen van het proces van plaatsing voor alle betrokkenen.
- Het beschikbaar maken van kleine woningen in het lager huursegment.
- Het experimenteren met alternatieve woonvormen.

2. Verschuiving van beschermd wonen/verblijf naar meer zelfstandig wonen met ondersteuning en beschermd thuis.

Met de regionale inzet in de afgelopen jaren op de beweging naar beschermd thuis zien we dat we hier stappen in hebben gezet. Steeds meer mensen kunnen via het product beschermd thuis zelfstandig wonen. Onze inzet om ondersteuning en hulp dichtbij de kwetsbare inwoners te organiseren heeft effect. Tegelijkertijd zien we ook dat het totaal gebruik van drie typen beschermd wonen-ondersteuning (beschermd thuis, verblijf en beschermd wonen bovenregionaal) niet afneemt naar aanleiding van onze inzet. De daling - die te zien is in tabel 2.1 - is te verklaren doordat per 2021 de WLZ is opengesteld voor mensen met blijvende en ernstige psychiatrische aandoeningen. In U16 zijn ongeveer 500 GGZ cliënten in beschermd wonen overgeheveld van de Wmo naar de WLZ. Ons doel is met de stevige inzet op preventie en de lokale sociale basis dat op termijn het totaal gebruik afneemt. Of we dit kunnen bereiken hangt sterk samen met ontwikkelingen in het landelijke GGZ stelsel. Als steeds meer mensen met GGZ problematiek vanuit de Wmo moeten worden geholpen zal dit effect hebben op de vraag naar verblijfsvoorzieningen beschermd wonen.

Tabel 2.1: Aantal unieke cliënten per zorgsoort in 2020-2022 per soort voorziening in de U16*

Omschrijving	2020	2021	2022
Beschermd thuis	876	946	982
Beschermd verblijf**	1.151	767	691
Beschermd wonen bovenregionaal***	257	162	122
Totaal	2.284	1.875	1.795

* Omdat 2023 nog geen afgerond jaar is, is dit jaar niet meegenomen in de tabel. Tot en met het derde kwartaal van 2023 zien we echter een voortzetting van de toename van beschermd thuis en een stabilisering van beschermd verblijf en beschermd wonen bovenregionaal.

3. Gezamenlijk doorontwikkelen en sturen op het zorglandschap

We willen komen tot een zorglandschap van beschermd wonen-voorzieningen die passend en gespreid zijn over de U16 zodat inwoners, als het nodig is, in de nabijheid van herkomstgemeente kunnen blijven wonen. Op dit moment brengen we in beeld in hoeverre het huidige zorgaanbod beschermd wonen aansluit bij de zorgvraag van cliënten en hoe de huidige voorzieningen zijn verspreid. Op basis van deze analyse komen we in 2024 tot een aanpak gericht op doorontwikkeling van het zorglandschap.

4. Monitoring en sturing

Om als gemeenten in de U16 gezamenlijk beter te kunnen sturen op het bereiken van de doelen in het Regioplan

hebben we in 2023 een regionale monitor beschermd wonen ontwikkeld. Dit houdt in dat op de verschillende onderscheiden pijlers (zorglandschap, toegang, aanbieders, wonen) indicatoren zijn gedefinieerd. In het eerste kwartaal van 2024 wordt de monitor in gebruik genomen, maar deze blijft in ontwikkeling. Deze monitor geeft aan de hand van kwalitatieve, kwantitatieve en financiële indicatoren inzicht in ontwikkelingen, zodat we optimaal kunnen sturen op het bereiken van onze doelstellingen. In de monitor wordt inzichtelijk hoe de regionale zorgvraag zich ontwikkelt in relatie tot het zorgaanbod (zorglandschap). Ook is de regionale spreiding van voorzieningen, de uitstroom naar zelfstandig wonen (met ondersteuning) en de ontwikkeling van de uitgaven in de monitor opgenomen. Mogelijke trends en knelpunten kunnen met behulp van de monitor eerder worden gesignaleerd waardoor bijsturing mogelijk is. Ook voorziet de monitor in input voor het gesprek met (zorg)partners en belangenbehartigers.

Financiën

Voor de uitvoering van beschermd wonen ontvangt gemeente Utrecht op dit moment een Rijksbijdrage. Daarvan worden gezamenlijk de zorgvoorzieningen en de uitvoeringskosten (o.a. beleid en toegang) betaald en wordt geld gereserveerd voor een U16 ontwikkelbudget. Het overige beschermd wonen budget wordt verdeeld naar de 16 gemeenten ten behoeve van lokaal maatwerk. In 2023 heeft de gemeente Oudewater hiervoor € 65.114 ontvangen. Via een eerder raadsvoorstel (D/23/087285) heeft u ingestemd om deze vrij besteedbare inkomsten in te zetten voor lokaal maatwerk beschermd wonen. Middelen voor lokaal maatwerk worden besteed aan de doorontwikkeling van verschillende vormen van lokale opvangvoorzieningen en alternatieve woonvormen. Daarnaast zijn de middelen bedoeld voor preventie van instroom in beschermd wonen, en voor het versterken van aanpalende voorzieningen in Oudewater. Zo wordt bezien met organisaties die formele en informele ondersteuning bieden welke herstelgerichte activiteiten kunnen worden aangeboden aan inwoners met psychische problematiek. Hieronder een opsomming hoe wij deze gelden hebben besteed in 2023.

Onderwerp	Toelichting	bedrag
Subsidie PHHaasrecht en Altrecht voor het project het wachten waard	Het wachten waard, een ondersteunende interventie voor cliënten op de wachtlijst voor een GGZ-behandeling bij PHHaasrecht en Altrecht. Ondersteuning bij het wachten waarmee 'verslechtering van de situatie' voorkomen wordt en cliënten voorbereid aan de behandeling kunnen beginnen wanneer die start.	€ 3.700
Regionaal ontwikkelbudget UW	Voor het maken van haalbare plannen zijn we vooral afhankelijk van de innovatie en organisatiekracht van onze partners. Als UW gemeenten willen we dan ook dat onze partners plannen en ideeën aandragen die bijdragen aan de ontwikkelopgaven. Om deze plannen en ideeën te kunnen realiseren is het belangrijk dat hiervoor budget beschikbaar is. Daarom hebben we gezamenlijk als Utrecht West gemeenten een budget beschikbaar gesteld. Elke gemeente draagt bij op basis van inwonersaantal.	€ 26.464
Leges vergoeding kamers met aandacht	Kamer met aandacht is een non-profit organisatie die woonruimte voor jongeren organiseren die nog onvoldoende vangnet, geld of praktische vaardigheden hebben om helemaal zelfstandig te wonen. Twee inwoners uit de gemeente Oudewater hebben een kamer met aandacht beschikbaar gesteld. Hiervoor hebben zij een verhuurdersvergunning moeten aanvragen. De kosten voor het aanvragen van deze vergunning hebben wij vergoed, zodat deze kosten niet op rekening van de inwoners komen.	€ 2.000
Ondersteuning opstellen van beleidsregels voor (pré)mantelzorgwoningen	We willen als gemeente duidelijker en ruimhartiger (ook voor premantelzorgwoningen) omgaan met het toevoegen van (pré)mantelzorgwoningen op bestaande percelen, maar wel binnen de wettelijke mogelijkheden. We vinden het belangrijk dat inwoners met o.a. ggz problematiek in de eigen omgeving kunnen blijven wonen. Deze beleidsregels kan hierbij helpen/	€ 4.000
Totaal		€ 36.164

Uit bovenstaande overzicht kan worden vastgesteld dat niet alle middelen in 2023 besteed zijn. De voornaamste reden hiervoor is dat er pas na de zomer bekend werd vanuit de gemeente Utrecht dat er aanvullend budget voor lokaal maatwerk werd vrijgemaakt. Deze extra bijdrage bedroeg ongeveer 60% van het totale bedrag. Dit was een te korte tijd om het gehele budget goed te besteden.

Vervolg

1. U16 niveau

Wat we op basis van het uitvoeringsprogramma 2023-2024 in 2024 concreet per pijler gaan doen is uitgewerkt in een mijlpalenplanning. Daarnaast starten wij in 2024 met de doelen die opgenomen staan in het Sociaal Akkoord. Aanvullend hierop is aandacht nodig op wat de druk op het bredere zorgstelsel in relatie tot stijging van de vraag naar zorg en ondersteuning betekent voor de voorziening beschermd wonen. We gaan met alle U16 gemeenten in 2024 nader uitwerking geven aan hoe we beschermd wonen toekomstbestendig kunnen organiseren en beschikbaar kunnen houden voor de inwoners die deze voorziening nodig hebben.

In het eerste kwartaal van 2024 wordt u uitgenodigd voor een gezamenlijke regionale raadsbijeenkomst waar we terugblikken op de uitvoering in 2023 en vooruitkijken naar hoe we beschermd wonen met elkaar vanaf 2024 verder vorm gaan geven. Ook wordt u tijdens deze bijeenkomst geïnformeerd over het regionaal plan dakloosheid. In het eerste kwartaal van 2024 ontvangt u de uitnodiging voor deze bijeenkomst.

2. Lokaal niveau

In 2024 gaan we starten met de uitvoering van het Sociaal Akkoord. Een inspanning is gericht op het versterken van aanpalende voorzieningen in Oudewater om te voorkomen dat inwoners beschermd moeten wonen. Uit het U16 ontwikkelbudget hebben we voor regio Utrecht West een behoefte onderzoek laten uitvoeren. Het onderzoek geeft aanbevelingen vanuit cliënten, aanbieders, toegang en wijkteams. Dit onderzoek geeft ons meer zicht op de benodigde randvoorwaarden voor herstel en zelfstandig wonen in onze regio. Daarnaast gaan we ook in gesprek met het Stadsteam om te bekijken wat zij nodig hebben om hun nieuwe taak goed uit te voeren.

Bijlagen

Bijlage 1. Regioplan Beschermd Wonen U16 2023-2028 geregistreerd onder Join nummer: D/23/129405
